

	ΑΠΟ 21/10/2017 ΕΩΣ 11/11/2017
	1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 21 Οκτωβρίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Ή ΒΙΒΛΙΟ

Ο πολιτισμός της τηλεόρασης «συμπληρώνει» τον πολιτισμό του βιβλίου

Δεν μπορούμε να αρνηθούμε τον πλούτο των εντυπώσεων και των αποκαλύψεων που σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του πολιτισμού έδωσε η ομιλία μέσω των εικόνων στους ανθρώπους.

Βέβαια, μια **συνετή** πολιτιστική πολιτική (ή μάλλον, μια συνετή πολιτική των ανθρώπων του πνεύματος ως συνυπεύθυνων για την επιχείρηση τηλεόραση) θα ήταν να διδάξουν, μέσω της τηλεόρασης έστω, τους πολίτες του μέλλοντος κόσμο να μετριάζουν την πρόσληψη των εικόνων με μια εξίσου πλούσια πρόσληψη «γραπτών» πληροφοριών.

Ο πολιτισμός της τηλεόρασης ως συμπλήρωμα του πολιτισμού του βιβλίου. Ίσως είναι λιγότερο δύσκολο απ' όσο πιστεύουμε, αλλά δεν θα ήταν ουτοπία να προτείνουμε στην τηλεόραση μια σειρά διδακτικών εκπομπών με σκοπό να «αποσυντονίσουν» το κοινό, να του διδάξουν να μη βλέπει περισσότερη τηλεόραση απ' όσο χρειάζεται, να κατορθώσει να αναγνωρίζει μόνο του τη στιγμή κατά την οποία η ακρόαση δεν είναι πια **ηθελημένη**, η προσοχή γίνεται **ύπνωση**, η πεποίθηση συναισθηματική **συναίνεση**.

Αντίθετα, το διάβασμα ως πνευματική λειτουργία μετασχηματίζει τη σκέψη μας και ως εκ τούτου η πρόσληψη της πραγματικότητας τροποποιείται, *αφού* κάθε διαδικασία των αισθήσεών μας **συνυφαίνεται** με απόλυτο και σχεδόν αυτόματο τρόπο με την επεξεργασία και την ερμηνεία των μηνυμάτων τους. *Άλλωστε*, μια αίσθηση ποτέ δεν είναι μόνο αίσθηση, ένα μέρος της **μετασχηματίζεται** σε συναίσθημα...

Όταν διαβάζω, παίρνω κάθε φορά μια πολύ σπουδαία απόφαση. Να αναρωτηθώ, να προβληματιστώ, να στοχαστώ σε όλη τη φαινομενικότητα που με περιβάλλει και που συνήθως αποκρύβει την ουσία ή την τελεολογία της πραγματικότητας, αν υπάρχει... Η ίδια η πνευματική καλλιέργεια προσθέτει κάθε στιγμή νέες δυνατότητες και νέες ευκαιρίες, μου θέτει απλά και επιτακτικά ερωτήματα: μήπως δεν είναι έτσι τα πράγματα, μήπως δεν είσαι ακριβώς αυτός που νομίζεις ότι είσαι; Και αυτά δεν είναι καθόλου αθώα ερωτήματα. Μου δυναμιτίζουν κάθε φορά τις βεβαιότητές μου και τα απόλυτα προσωποπαγή συμπεράσματά μου, που τα έχω τόσο ανάγκη για να ερμηνεύω καθετί που κουβαλάει η διαρκής ροή της εμπειρίας μου.

Αλλά, όταν αναδεικνύω με το διάβασμα την προτεραιότητα του εσωτερικού μου κόσμου, ο εξωτερικός κόσμος αποκτά άλλη εικόνα. Τα σχήματά του τρεμοπαίζουν και άλλοτε

1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

εξαφανίζονται προσωρινά, όπως καταπίνει το σούρουπο όλες τις μορφές και άλλοτε αναδύονται άλλοι κόσμοι, οι οποίοι ή συγκρούονται με τον τυποποιημένο κόσμο μου ή **συμφύρονται** και συνυπάρχουν μαζί σε ένα παράξενο **μίγμα** μαγικής θέασης, όπου πραγματικό και φανταστικό είναι αγκαλιά και βιώνω μια ομορφιά του πνεύματός μου, γιατί δικαιώνεται η αυτόνομη δυνατότητά του για αφαιρετική σκέψη.

Όταν διαβάζω, όλα αλλάζουν. *Διότι, αλλάζω εγώ!* Κάθε στιγμή ανάγνωσης είναι και στιγμή αλλαγής μου και εξέλιξής μου. Αυτή τη δική μου αλλαγή ψάχνω κάθε φορά που διαβάζω, για να ερμηνεύσω τις αλλαγές της φαινομενικότητας και κυρίως για να συναντήσω τον πυρήνα της σκέψης μου και του εαυτού μου, να βρω – δημιουργώντας το ταυτόχρονα – το «είναι» του εαυτού μου.

(κείμενο διασκευασμένο από τον Τύπο)

τελεολογία: η φιλοσοφική άποψη που υποστηρίζει την ύπαρξη τελικών αιτιών που καθορίζουν τα πράγματα του κόσμου

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

Μονάδες 25

B. Να παρατηρήσετε τον υπότιτλο του άρθρου και να προσδιορίσετε το είδος του σχολίου που εκφράζει το σημείο στίξης.

Μονάδες 6

B1. Ποια είναι η δομή και ποιος ο τρόπος ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου (όταν διαβάζω...του εαυτού μου).

Μονάδες 6

B2. Να εντοπίσετε στο κείμενο δύο σημεία αναφορικής και δύο συνυποδηλωτικής λειτουργίας της γλώσσας.

Μονάδες 4

B3. «Όταν διαβάζω, όλα αλλάζουν, γιατί αλλάζω εγώ»: Χρησιμοποιώντας την παραπάνω περίοδο ως θεματική, να την αναπτύξετε σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων με τη μέθοδο της αιτιολόγησης.

Μονάδες 7

B4. Να γράψετε μία συνώνυμη για καθεμιά από τις επιτονισμένες λέξεις του κειμένου: συνετή, ηθελημένη, ύπωση, συναίνεση, συνυφαίνεται, μετασχηματίζεται, συμφύρονται, μίγμα.

Μονάδες 8

B5) Να εντοπίσετε στο κείμενο 4 διαρθρωτικές λέξεις που συμβάλλουν στη συνοχή και να επισημάνετε τη νοηματική σχέση που αυτές δηλώνουν.

Μονάδες 4

1η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Γ Στο κείμενο σχολιάζεται η κυριαρχία της τηλεόρασης-εικόνας έναντι του γραπτού λόγου-βιβλίου. Σε ένα κείμενο που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, να αναφερθείτε στους λόγους υποτίμησης του βιβλίου, αλλά και στην αξία της ανάγνωσης, της επαφής με το γραπτό λόγο. (450 – 500 λέξεις).

Μονάδες 40

ΤΑΞΗ: Β΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 21 Οκτωβρίου 2017
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Το συγκεκριμένο κείμενο πραγματεύεται την αξία της ανάγνωσης βιβλίων. Αρχικά, επισημαίνεται η αναγκαιότητα των διδακτικών εκπομπών στην τηλεόραση, ώστε να περιοριστεί η τηλεθέαση και ο τηλεθεατής αυτοβούλως να διακόπτει την ακρόαση. Αντίθετα, το διάβασμα με την πνευματική του λειτουργία επιδρά στη σκέψη και το συναίσθημα επιφέροντας αλλαγές στη θέαση και αντίληψη του κόσμου ανάλογα με το επίκεντρο του στοχασμού. Τονίζεται πως την ίδια στιγμή το διάβασμα εγείρει προβληματισμούς και φανερώνει δεξιότητες που εμπλουτίζουν την ανθρώπινη εμπειρία επιβεβαιώνοντας μια αρμονική συνύπαρξη του εσωτερικού και εξωτερικού κόσμου. Ολοκληρώνοντας, γίνεται σαφές ότι η φιλιαναγνωσία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα διάπλασης του ανθρώπινου χαρακτήρα.

B. Ο συγγραφέας στον υπότιτλο του άρθρου υπαινίσσεται την πολιτιστική αλλοτρίωση που συντελείται με την επίδραση της τηλεόρασης, ως προς τη διαμόρφωση ενός διαφορετικού τρόπου ζωής και θέασης της πραγματικότητας από τον παραδοσιακό που μέχρι πρότινος ίσχυε. Με τη χρήση μάλιστα των εισαγωγικών στο ρήμα «συμπληρώνει» διαφαίνεται η ειρωνική του διάθεση απέναντι στο μέσο αυτό.

B1. Η δομή της παραγράφου είναι η εξής:

Θεματική πρόταση: Όταν διαβάζουμε, όλα αλλάζουν.

Σχόλια: Άλλα στοιχεία διαθλώνται ... του πνεύματός μας.

Κατακλείδα..... Δεν έχει

Ο τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου είναι με αιτιολόγηση καθώς στα σχόλια εξηγεί γιατί το διάβασμα επιφέρει μια γενικότερη αλλαγή.

B2. Αναφορική λειτουργία: 1) Όταν διαβάζω, όλα αλλάζουν
2) να προτείνουμε στην τηλεόραση μια σειρά διδακτικών εκπομπών

Συνυποδηλωτική λειτουργία: 1) αυτά δεν είναι καθόλου αθώα ερωτήματα.
2) όπως καταπίνει το σούρουπο όλες τις μορφές

B3. Όταν διαβάζω όλα αλλάζουν, γιατί αλλάζω εγώ. Αυτό συμβαίνει, καθώς με τη βοήθεια της ανάγνωσης κάθε άνθρωπος εμπλουτίζει τις γνώσεις του, οξύνει τη σκέψη και τη φαντασία του, καλλιεργεί την κριτική του ικανότητα. Με τον τρόπο αυτό γίνεται ενεργός δέκτης της πληθώρας των πληροφοριών που λαμβάνει, τις οποίες δεν αποδέχεται παθητικά, αλλά τις αποκωδικοποιεί και καταφέρνει να διακρίνει την αλήθεια από την ουτοπία. Κατορθώνει, επομένως, να διευρύνει το πνεύμα του, να έρθει σε επαφή με αξίες και ιδανικά και να διαπλάσει μια υγιή και ολοκληρωμένη προσωπικότητα.

B4. συνετή = σωστή, αρμόζουσα
ηθελημένη = εκούσια
ύπνωση = αποχώνωση, παραίτηση
συναίνεση = συγκατάθεση, συγκατάβαση
συνυφαίνεται = συνδέεται, σχετίζεται
μετασηματίζεται = μετατρέπεται, μεταποιείται
συμφύρονται = συνενώνονται
μίγμα = συνδυασμό, κράμα

B5) « Βέβαια» δηλώνει επιβεβαίωση

« Αντίθετα» δηλώνει αντίθεση

«Και» δηλώνει προσθήκη

«Διότι» δηλώνει αιτιολόγηση

Γ. Παραγωγή κειμένου- Προτεινόμενο σχεδιάγραμμα

- **Τίτλος:** Το διάβασμα πολύτιμος σύμμαχός μας!!!
- Αφορμή από επίκαιρο γεγονός

Πρόλογος Για την πλειονότητα των πολιτών η τηλεόραση και το διαδίκτυο αποτελούν πλέον την «αυτονόητη» επιλογή, όταν έχουν ελεύθερο χρόνο ή όταν θέλουν να εκτονώσουν την ένταση της ημέρας. Η ευκολία της έτοιμης εικόνας, αλλά και ο εντυπωσιακός χαρακτήρας της τηλεοπτικής εμπειρίας ενέχουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα έναντι της πιο απαιτητικής επαφής με το βιβλίο, όπου ο αναγνώστης καλείται να επεξεργαστεί το προσλαμβανόμενο υλικό και να ενεργοποιήσει τη σκέψη και τη φαντασία του. Βέβαια, η μελέτη ποιοτικών βιβλίων, ανεξάρτητα από το ιδιαίτερο περιεχόμενο προσφέρει ουσιαστικά οφέλη στο άτομο, τα οποία σχετίζονται με το ευρύτερο φάσμα των πνευματικών αναγκών του ανθρώπου τόσο στη δημόσια, όσο και στην προσωπική ζωή.

Κύριο θέμα:Α ζητούμενο: Λόγοι υποτίμησης του βιβλίου

- **Η ευρύτατη διάδοση των μέσων μαζικής ενημέρωσης:** Η κυριαρχία της εικόνας και ο εντυπωσιασμός της τηλεοπτικής εμπειρίας σε συνδυασμό με τον εύκολο και διασκεδαστικό τρόπο αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου καθιστούν την τηλεόραση κυρίαρχη επιλογή.
- **Ο καταναλωτισμός και η χρησιμοθηρία της εποχής :** Το καταναλωτικό πρότυπο των ημερών μας ωθεί τους περισσότερους ανθρώπους σ' ένα συνεχές κυνήγι του χρήματος και των υλικών αγαθών, θέτοντας σε υποδεέστερη μοίρα τα πνευματικά

ενδιαφέροντα και μειώνοντας την επαφή των νέων με τη λογοτεχνία και το βιβλίο γενικότερα.

- **Έλλειψη ελεύθερου χρόνου:** Ένα σύνηθες επιχείρημα των ενηλίκων, συχνά και των εφήβων για την απομάκρυνση από το διάβασμα βιβλίων είναι η πλήρης απουσία ελεύθερου χρόνου, καθώς οι μεν ενήλικες βρίσκονται αντιμέτωποι μ' έναν καταγισμό -κυρίως επαγγελματικών- υποχρεώσεων, οι δε έφηβοι καλούνται να αντεπεξέλθουν σ' ένα φορτωμένο σχολικό πρόγραμμα.
- **Η απωθητική εικόνα του βιβλίου στο χώρο του σχολείου:** Η εκπαιδευτική διαδικασία συχνά δημιουργεί αρνητικά συναισθήματα στους μαθητές απέναντι στο σχολικό βιβλίο και κατ' επέκταση απέναντι στο βιβλίο γενικότερα. Οι μαθητές συνδέουν στη σκέψη τους το βιβλίο με τη στείρα αποστήθιση, τα διαγωνίσματα, τις προαγωγικές εξετάσεις, και κατόπιν με τις πανελλήνιες εξετάσεις, αποκτώντας σταδιακά μια τελείως αρνητική διάθεση απέναντι σε αυτό.
- **Η έλλειψη ορθής προώθησης και καλλιέργειας της φιλιαναγνωσίας:** Οι φορείς αγωγής (οικογένεια, σχολείο, πολιτεία) δε στηρίζουν επαρκώς τη διάθεση φιλιαναγνωσίας των νέων.

Μεταβατική παράγραφος: Αποδεικνύεται, επομένως ότι η ανάγνωση βιβλίων και γενικότερα η ανάγνωση γραπτών κειμένων δυστυχώς ολοένα και περισσότερο παραγκωνίζεται . Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η συνειδητοποίηση της ανεκτίμητης αξίας του βιβλίου ως φορέα πολιτισμού και μέσου ευρύτερης καλλιέργειας του ανθρώπου.

Β΄ ζητούμενο: Αξία της ανάγνωσης

1) Αποτελεί σημαντική πηγή γνώσεων και ιδεών

- Το άτομο μπορεί να έρθει σ' επαφή με ένα μεγάλο κομμάτι της συλλογικής γνώσης, ανεξάρτητα από τα ενδιαφέροντά του
- Η επαφή με τα βιβλία προσφέρει στο άτομο τη δυνατότητα να παρακολουθήσει το ξεδίπλωμα της σκέψης και τους ποικίλους συλλογισμούς άλλων ανθρώπων.

- Το άτομο έχει την ευκαιρία να αντικρίσει τον κόσμο και την κοινωνία μέσα από τα μάτια ενός άλλου ανθρώπου
- Έρχεται αντιμέτωπο με την αλήθεια της πολυπόικλης θεώρησης και κατανόησης των πραγμάτων και κάνει ένα καίριο βήμα προς την αναγκαία διαλλακτικότητα και το σεβασμό των διαφορετικών απόψεων και αντιλήψεων.

2) Ενισχύει τη συλλογιστική ικανότητα του ατόμου

- Το άτομο έχει τη δυνατότητα να ασχοληθεί εκτενώς με τα ζητήματα που το απασχολούν, αποκτώντας όχι μόνο έτοιμες γνώσεις και ιδέες, αλλά, κυρίως την ικανότητα να διαμορφώνει και να αποκρυσταλλώνει τις προσωπικές του απόψεις.
- Μαθαίνει να διακρίνει τις επιφανειακές προσεγγίσεις, τις απλουστεύσεις, αλλά και τις δογματικές προσεγγίσεις, και καθίσταται έτσι πολύ πιο προσεκτικό στη διατύπωση των δικών του συλλογισμών.

3) Αποτελεί ιδανική μορφή ψυχαγωγίας

- Η μελέτη βιβλίων προσφέρει στο άτομο μια πολύτιμη διέξοδο από την κούραση και την ένταση της καθημερινότητας, μια διέξοδο που το εκτονώνει από τις συγκρουσιακές καταστάσεις που του προκαλούν οι πολλαπλές δυσκολίες της πραγματικότητας. Το άτομο απομακρύνεται για λίγο από τα προβλήματα της προσωπικής του ζωής και «ταξιδεύει» σε νέους ή διαφορετικούς κόσμους, βιώνοντας πρωτόγνωρες εμπειρίες μέσα από τις διαδρομές των λογοτεχνικών ηρώων.

4) Εμπλουτίζει τις γλωσσικές και εκφραστικές δυνατότητες του ατόμου

- Η ανάγνωση βιβλίων προσφέρει ιδίως στους νέους ανθρώπους τη δυνατότητα να έρθουν σ' επαφή με τα εκφραστικά μέσα πολλών συγγραφέων και να γνωρίσουν έτσι ποικίλους τρόπους γλωσσικής διατύπωσης. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό όφελος, καθώς μέσω της γλωσσικής αυτής καλλιέργειας το άτομο διευρύνει όχι μόνο τις εκφραστικές του δυνατότητες, αλλά και την ικανότητά του να κατανοεί ολοένα και πιο δύσκολα κείμενα.

5) Στηρίζει σημαντικές πτυχές του πολιτισμού

- Μέσα από βιβλία, στα οποία εκλαϊκεύονται επιστημονικά, ιστορικά, φιλοσοφικά ή άλλα ζητήματα καθίσταται εφικτή η μετάδοση της γνώσης σε ευρύτερα πληθυσμιακά στρώματα. Μια τέτοια μορφή εκλαϊκευσης επιτυγχάνεται, άλλωστε, και με τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια, μέσω των οποίων πραγματοποιείται η εκπαίδευση των νέων.

Επίλογος: Γίνεται, λοιπόν φανερό πως το βιβλίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πνευματική, ψυχική και συναισθηματική πληρότητα του ανθρώπου. Αυτό που χρειάζεται είναι να επαναπροσδιοριστεί η αξία του και με τη βοήθεια θεσμοθετημένων και μη φορέων παιδείας να γίνει κατανοητή η συμβολή του στην πρόοδο και την ευημερία ατόμων και κοινωνιών. Έτσι, θα ξανακερδίσει τη θέση που του αξίζει.